

Târgoveți sau mici-burghezi în Basarabia în secolul al XIX-lea

Valentin TOMULEȚ

După anexarea, în 1812, a Basarabiei la Imperiul Rus o parte din terminologia românească a instituțiilor și categoriilor sociale a fost înlocuită cu cea rusească (cum ar fi spre exemplu: boier – *dvorean*, târgoveț – *mic-burghez* etc.), fapt care a produs în șir de confuzii. Cum procedăm în asemenea condiții, având ca exemplu termenul mic-burghez?

Mic-burghezii erau o categorie socială, formată în cea mai mare parte din mici producători și mici comercianți (cunoscuți în Țările Române ca *târgoveți*), care era răspândită [în Rusia] sub denumirea generică *meșciane* (rus. *мещане*). Ei formau al treilea grup social, după intelectualitate și negustori, conform împărțirii populației urbane din Rusia. Mic-burghezii constituiau un grup social ierarhic inferior din cadrul populației urbane, instituit în Basarabia conform Regulamentului organizării administrative a Basarabiei din 29 aprilie 1818, supus impozitului pe cap de locuitor (capitației), prestațiilor și recrutării; aveau dreptul să se angajeze în calitate de salariați, să practice meșteșugăritul și comerțul cu amănuntul. După anexarea Basarabiei la Rusia, Alexandru Boldur numește simplu această categorie socială *burghezi*.

În documentele de epocă termenul *meșceanin* era identic cu termenul *târgoveț*. Dar, analogia este una pur convențională, deoarece ea se referă la perioada medievală (prin *orașeni* și *târgoveți* se subînțelege locuitorii orașelor și a târgurilor) și nu la cea modernă, în care se afla Basarabia la acel moment. După aplicarea, la 26 septembrie 1830, a Regulamentului ghilldelor, stările sociale burgheze din Basarabia au fost legiferate juridic și includeau negustorii de trei ghilde (burghezia comercială), *mica burghezie* (*мещане*), țărănimea comercială de patru categorii și vânzătorii de două clase. În plus, în scopul organizării activității economice, spirituale și a reglementării repartizării impozitelor și a prestațiilor, orașenii din Basarabia au fost uniți în comunități constituite potrivit principiului social, etnic și religios.

Unii istorici consideră că categoria denumită *meșciane* (așa-zisa stare a III-a, potrivit organizării din timpul Ecaterinei a II-a) ar putea fi, la limită, iden-

tificată cu „mica burghezie”, dacă ținem neapărat să găsim o analogie cu nomenclatorul „clasic” vest-european. Apropierea rămâne, însă, pur convențională și urmează a fi făcută cu prudență, atât timp cât criteriile de diferențiere a grupului erau altele în Rusia decât pe continent. Dacă în restul Europei toți cei ce se reuneau sub emblema micii burghezii aveau un statut identic sau asemănător și promovau, în general, aceleași ocupații, într-o cu totul altă limită se înfățișau lucrurile în Imperiul țarist, unde această stare socială era extrem de eterogenă prin proveniență. Șerbi eliberați, mici negustori, țărani liberi, cler mărunț, militari reformați, evrei convertiți etc. – toți aceștia constituiau o componentă diversă și fluctuantă, niciodată unificată prin ocupații, statut și interese comune.

În pofida acestui fapt, procesul de includere forțată a Basarabiei în sistemul economic și politic al Imperiul Rus s-a răsfrânt direct asupra instituțiilor și categoriilor sociale, care au luat nuanțare rusească și de care suntem nevoiți să ținem cont în cercetarea istorică.